

Főoldal>Bíróági eljárások>Polgári ügyek>Melyik ország bírósága rendelkezik joghatósággal?
Melyik ország bírósága rendelkezik joghatósággal?

Csehország

1 Rendes polgári bírósághoz vagy különös hatáskörű bírósághoz (például munkaügyi bírósághoz) kell-e fordulnom?

A cseh polgári jog nem határoz meg egyes típusú ügyekre vonatkozó különös hatáskörű bíróságokat. A polgári jogi ügyekben főszabály szerint az általános bíróságok rendelkeznek hatáskörrel. E hatáskör úgy került megfogalmazásra, hogy a polgári bírósági eljárásokban a bíróságok tárgyalnak és döntenek minden jogvitában és más, magánjogi jogviszonyból származó jogi ügyben (a polgári perrendtartásról szóló módosított 99/1963. sz. törvény 7. cikkének (1) bekezdése). Emellett a Cseh Köztársaságban 2014. január 1-jén hatályba lépett a különös bírósági eljárásokról szóló 292/2013. sz. törvény. E törvény szerint a bíróságok tárgyalnak és döntenek minden, e törvényben meghatározott ügyben.

Egyes esetekben külön jogszabály a közigazgatási szerveket bízza meg fel a polgári ügyekben való eljárással. Ez esetben azonban a közigazgatási szervek határozatait a polgári perrendtartásról szóló módosított 99/1963. sz. törvény ötödik része (244. és azt követő cikkek) szerint polgári bíróság felülvizsgálhatja.

2 Ha a rendes polgári bíróságok rendelkeznek hatáskörrel (azaz e bíróságok feladata az ilyen ügyek elbírálása), hogyan tudhatom meg, hogy melyik bírósághoz kell fordulnom?

2.1 Létezik-e különbségtétel alacsonyabb és magasabb fokú rendes polgári bíróságok (például körzeti bíróságok, illetve regionális bíróságok) között, és ha igen, melyik rendelkezik hatáskörrel az ügyemben?

A Cseh Köztársaságban az első fokon eljáró bíróságok járásbíróságok (*okresní soud*) és a regionális bíróságok (*krajský soud*), valamint – kivételes esetben – a Cseh Köztársaság Legfelsőbb Bírósága (*Nejvyšší soud České republiky*).

1. Első fokon a járásbíróságok tárgyalják az ügyeket, kivéve, ha jogszabály kifejezetten kimondja, hogy az ügy tárgyalására a regionális bíróság vagy a Cseh Köztársaság Legfelsőbb Bírósága jogosult.

2.

a) A 99/1963. sz. törvény szerint első fokon a regionális bíróságok rendelkeznek hatáskörrel az alábbi ügyek tárgyalására:

a nyugdíjbiztosítási túlfizetés, betegbiztosítás, állami társadalmi támogatás és anyagi szükségletekre irányuló támogatás túlfizetésére vonatkozó kölcsönös megállapodás, illetve a betegbiztosítási jogosultság miatt fizetett regresszív kártérítésre irányuló kölcsönös megállapodásokra vonatkozó jogviták,

a sztrájk vagy kizárás jogellenességére vonatkozó ügyek,

diplomáciai mentességet és kiváltságokat élvező külföldi államot vagy személyeket érintő jogviták, amennyiben az ilyen jogviták elbírálása a cseh bíróságok joghatósága alá tartozik,

a választottbíróság kollektív megállapodásból származó kötelezettség végrehajtására irányuló határozatának érvénytelenítésére vonatkozó jogviták,

a kereskedelmi vállalkozások, alapítványok, adományok és alapok létrehozásával kapcsolatos jogviszonyokból származó ügyek és a kereskedelmi vállalkozások és azok partnerei vagy tagjai, valamint a partnerek és tagok egymás közötti, kereskedelmi vállalkozásban való részvételükre vonatkozó jogviták,

az üzleti vállalkozások, azok partnerei és tagjai, valamint a szabályozó testületeik vagy felszámolóik közti jogviták, ha a jogvita a szabályozó testület tagjainak vagy a felszámoló hivatalának gyakorlására vonatkozik,

a szerzői jogra vonatkozó jogviták,

a tisztességtelen versennyel vagy a verseny jogellenes korlátozásával okozott jogsértésekre vagy veszélyeztetett jogok védelmére vonatkozó jogviták,

a jogi személy nevének vagy hírnevének védelmére vonatkozó jogviták,

a pénzügyi biztonságra vonatkozó jogviták és a váltókra, csekkekre és befektetési eszközökre vonatkozó jogviták,

a tőzsdei áruügyletből származó jogviták,

a Tulajdonosok Egyesületének közgyűlésével kapcsolatos ügyek és az azokból származó jogviták,

a vállalkozások és szövetkezetek átalakítására vonatkozó ügyek, ideértve a külön jogi szabályozás szerinti kártérítési eljárásokat,

az üzemek vagy azok egy részének értékesítésére vagy bérletére vonatkozó jogviták,

a meghatározott határértéket túllépő, építkezésre irányuló közbeszerzésekre vonatkozó jogviták, ideértve az e szerződések végrehajtásához szükséges eszközöket is.

b) A 292/2013. sz. törvény szerint első fokon a regionális bíróságok rendelkeznek hatáskörrel az alábbi ügyek tárgyalására:

a jogi személyek státuszát érintő ügyek – ideértve a megszüntetésüket és felszámolásukat, a szabályozó szerveik tagjainak vagy a felszámoló kijelölését és felmentését, szerkezetátalakításukat és az általában előnyös státuszukat érintő ügyeket,

a jogi személyek letétjére vonatkozó ügyek,

a kereskedelmi vállalkozásokról szóló törvény vagy a vállalkozások és szövetkezetek átalakításáról szóló törvény szerint hozott bírósági határozatok alapján több személynek juttatott ellenérték vagy kártérítés nyújtására vonatkozó kötelezettség teljesítéséhez szükséges letéttel (a továbbiakban: kötelező letét) kapcsolatos ügyek,

a tőkepiacot érintő ügyek,

a verseny védelmére irányuló esetekben a vizsgálatok lefolytatásához szükséges előzetes hozzájárulásra vonatkozó ügyek,

a Cseh Ügyvédi Kamara vagy az Adójogi Tanácsadók Kamarája képviselője hozzájárulásának helyettesítése egyes dokumentumok tartalmának megismerése érdekében.

3. A Cseh Köztársaság Legfelsőbb Bírósága a nemzetközi magánjogról szóló 91/2012. sz. törvény 51. cikke szerint első fokon kizárólag a házasság felbontására, különválásra, házasság érvénytelenítésére és a házasság létrejöttének megállapítására vonatkozó külföldi ítéletek elismerésekor járhat el, ha legalább az egyik fél a Cseh Köztársaság állampolgára. Nem ezt az eljárást kell alkalmazni azonban azokban a más uniós tagállamok ítéleteinek elismerésére vonatkozó eljárásokban, amelyekre a házassági ügyekben és a szülői felelősségre vonatkozó eljárásokban a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról, illetve az 1347/2000/EK rendelet hatályon kívül helyezéséről szóló, 2201/2003/EK tanácsi rendelet vonatkozik vagy amelyek tekintetében két- vagy többalanyú nemzetközi egyezmény a cseh jogtól eltérő jogot rendel alkalmazni.

A nemzetközi magánjogról szóló 91/2012. sz. törvény 55. cikke szerint a Legfelsőbb Bíróság rendelkezik hatáskörrel emellett az anyaság vagy apaság megállapítására vonatkozó külföldi ítéletek elismerése tekintetében is.

2.2 Területi illetékesség („A” vagy „B” város bírósága rendelkezik-e illetékességgel az ügyemben?)

Az eljárások megindításakor fennálló körülmények határozzák meg a hatáskört (lásd a 2.1. kérdést) és az illetékességet. Az e körülményekben később beálló változások (pl. az alperes lakóhelyének megváltozása) – egy kivétellel (az illetékesség átszállása a kiskorúak gondozására, felügyeletére és jogképességére vonatkozó ügyekben) – nincsenek hatással az illetékességre.

A polgári perrendtartásról szóló 99/1963. sz. törvény 105. cikkének (1) bekezdése szerint a bíróság főszabály szerint kizárólag az eljárás megindításakor – az előkészítő eljárás végéig, vagy ha nem kerül sor előkészítő eljárásra, az ügy érdemben történő tárgyalását megelőzően, vagyis addig, míg fel nem szólítja a felperest, hogy az eljárásban terjessze be keresetét, vagy a tárgyalás nélküli eljárásban meg nem hozza határozatát – vizsgálhatja illetékességét. Ezt követően az illetékességet csak akkor lehet vizsgálni, ha nem került sor előkészítő eljárás lefolytatására és a fél az első lehetséges alkalommal kifogással élt az illetékességgel szemben. Egyes esetekben lehetséges, hogy több bíróság is illetékes az ügyben. A felperes választhat az általános illetékességű és a polgári perrendtartásról szóló 99/1963. sz. törvény 87. cikke szerint meghatározott bíróság (pl. a munkahely szerinti bíróság vagy kártérítési ügyekben a kár bekövetkeztének helye szerinti bíróság) között. A felperesnek legkésőbb a kereset benyújtásáig kell választania – az a bíróság rendelkezik illetékességgel, amelynél az eljárás először megindult.

Az illetékességet különös jogi ügyekben a különös bírósági eljárásokról szóló 292/2013. sz. törvény határozza meg.

2.2.1 A területi illetékességre vonatkozó főszabály

Az illetékességre vonatkozó alapvető szabályokat a polgári perrendtartásról szóló 99/1963. sz. törvény 84–86. cikke és a 292/2013. sz. törvény 4. része tartalmazza. Fontos megjegyezni azonban, hogy egyes esetekben az illetékességet közvetlenül alkalmazandó uniós jogszabály határozhatja meg, amely elsőbbséget élvez a nemzeti jogszabályokkal szemben (lásd a 44/2001. sz. rendelet egyes rendelkezéseit, amely nem csak a nemzetközi joghatóságot, hanem az illetékességet is szabályozza), ennek következtében pedig a cseh jog illetékességi szabályai nem mindig érvényesülnek.

A polgári perrendtartásról szóló 99/1963. sz. törvényben meghatározott főszabály szerint az alperes szerinti rendes bíróság az illetékes bíróság. Mindig a járásbíróság a rendes bíróság. Amennyiben első fokon regionális bíróság rendelkezik hatáskörrel (lásd a 2.1. kérdést), az a regionális bíróság rendelkezik illetékességgel, amelynek területén az alperes szerinti járásbíróság található. Amennyiben a követelést több alperessel szemben nyújtják be, bármelyikük szerinti rendes bíróság illetékességgel rendelkezik.

A természetes személy szerinti rendes bíróság az a járásbíróság, amelynek területén a személy lakóhelye található, ennek hiányában az a bíróság, amelynek területén tartózkodik. A lakóhely az a hely, ahol a személy az állandó jellegű tartózkodás szándékával él (lehetséges, hogy több ilyen hely is van, ez esetben minden ilyen bíróság a személy szerinti rendes bíróságnak minősül).

Az üzleti tevékenységre vonatkozó ügyek tekintetében az üzleti tevékenységet végző természetes személy szerinti rendes bíróság az a járásbíróság, amelynek területén az üzleti tevékenység végzésének helye található (az üzleti tevékenység végzésének helye a közjogi nyilvántartásban nyilvántartott cím); amennyiben nincs az üzleti tevékenység végzésének ilyen helye, az a járásbíróság, amelynek területén a személy lakóhelye található, ennek hiányában, a bíróság, amelynek területén tartózkodik.

A jogi személy szerinti rendes bíróság megállapításának alapja a jogi személy bejegyzett székhelye (lásd a polgári törvénykönyvről szóló 89/2012. sz. törvény 136–137. cikkeit).

A vagyonkezelő feladatának ellátása során a vagyonkezelő szerinti rendes bíróság az a járásbíróság, amelynek területén bejegyzett székhelye található. Külön szabályok vonatkoznak az állam szerinti rendes bíróságra (az a bíróság, amelynek területén a külön jogszabály szerint illetékes állami szervezeti egység bejegyzett székhelye található, amennyiben a területi illetékességgel rendelkező bíróságot nem lehet e módon megállapítani, úgy az a bíróság, amelynek területén a követelést megalapozó körülmények bekövetkeztek), a település szerinti rendes bíróságra (az a bíróság, amelynek területén a település található), valamint a felsőbb közigazgatási területi egységek szerinti rendes bíróságokra (az a bíróság, amelynek területén ezek igazgatási szerveinek bejegyzett székhelye található).

Amennyiben a cseh állampolgár alperes szerint nem állapítható meg rendes bíróság vagy e személy szerint nincs a Cseh Köztársaság területén rendes bíróság, az a bíróság illetékes, amelynek területén e személy utolsó ismert lakóhelye található. Azzal a személlyel szemben, akinek nincs a Cseh Köztársaság területén rendes bírósága, a tulajdonjogot a személy vagyonának helye szerinti bíróságon lehet érvényesíteni.

A külföldi személlyel szembeni keresetet (az eljárás megindítására irányuló kérelmet) ahhoz a bírósághoz is be lehet nyújtani, amelynek területén a személy Cseh Köztársaságon belüli fióktelepe vagy annak szervezeti egysége található.

A különös bírósági eljárásokról szóló 292/2013. sz. törvény 4. részében szereplő rendelkezések szerint a törvényben meghatározott ellenkező rendelkezés hiányában aszerint a személy szerinti rendes bíróság illetékes, akinek érdekében az eljárás folyik. A teljes jog- és cselekvőképességgel nem rendelkező kiskorú szerinti rendes bíróság az a bíróság, amelynek területén a kiskorú – szülei által megállapodásban, a bíróság által határozatban vagy egyéb döntő körülmények által meghatározott – lakóhelye található.

2.2.2 A főszabály alóli kivételek

Az alperes szerinti rendes bíróság illetékessége mellett létezik különös illetékesség is, amely a) választott különös illetékesség (lásd a lenti 2.2.2.1. kérdést) és b) kizárólagos különös illetékesség (lásd a lenti 2.2.2.2. kérdést). Kereskedelmi ügyekben emellett az illetékesség kiterjesztésére vonatkozó megállapodás kötésére is lehetőség van (lásd a 2.2.2.3. kérdést).

Ezen túl a különös bírósági eljárásokról szóló 292/2013. sz. törvény 5. cikke szerint a kiskorú felügyeleti jogára, gyámságra vonatkozó eljárásban és a jogképességre vonatkozó eljárásban az illetékességet meghatározó körülmények megváltozása esetén a bíróság átteheti az illetékességet más bírósághoz, ha ez a kiskorú vagy a gyám érdekét, illetve annak a személynek az érdekét szolgálja, akinek jogképességét az ügy érinti. Az illetékesség e rendelkezés szerinti átruházása minden esetben a bíróság mérlegelésétől függ.

2.2.2.1 Mikor választhatok az alperes lakóhelye szerinti bíróság (a főszabály alkalmazásával meghatározott bíróság) és egy másik bíróság között?

Ez az úgynevezett „választott különös illetékesség”, amelyet a polgári perrendtartásról szóló 99/1963. sz. törvény 87. cikke szabályoz. A felperes megválaszthatja, hogy keresetét az alperes szerinti rendes bírósághoz vagy másik, illetékességgel rendelkező bírósághoz nyújtja be. Az illetékesség szabályait azonban be kell tartani – amennyiben első fokon regionális bíróság rendelkezik hatáskörrel, a felperes köteles keresetét a regionális bíróság előtt benyújtani. A kereset bírósághoz való beérkezését követően a felperes nem változtathat a döntésén. Amennyiben az illetékességet a nemzeti jogszabályokkal szemben elsőbbséget élvező közvetlenül alkalmazandó uniós rendelet szabályozza (lásd a 44/2001. sz. rendelet egyes rendelkezéseit, amelyek nem csak a nemzetközi joghatóságot, de az illetékességet is szabályozza), a cseh jog szerinti választott különös illetékességet nem lehet alkalmazni.

Az alperes szerinti rendes bíróság helyett a felperes azt a bíróságot választhatja, amelynek területén:

az alperes állandó munkahellyel rendelkezik;

a kártérítési jogot megalapozó körülmények bekövetkeztek;

az alperes természetes vagy jogi személy vállalkozásának szervezeti egysége található, amennyiben a jogvita ezen egységet érinti;

a szabályozott piacot szervező vagy multilaterális kereskedelmi rendszert működtető személy bejegyzett székhelye található, olyan kereskedelmi jogvita esetén,

amely az e személy által szervezett szabályozott piacot vagy ilyen vállalkozás rendezését vagy

az e személy által működtetett multilaterális kereskedelmi rendszert vagy ilyen vállalkozás rendezését érinti, a kifizetés helye található, amennyiben a váltóra, saját váltóra vagy más értékpapírra vonatkozó jogot érvényesítenek; az árutőzsde székhelye található, árutőzsdei ügyletre vonatkozó jogvita esetén.

2.2.2.2 Mikor kell az alperes lakóhelye szerinti bíróságtól (a főszabály alkalmazásával meghatározott bíróságtól) eltérő bíróságot választanom?

Ez az úgynevezett „kizárólagos különös illetékesség”, amelyet a polgári perrendtartásról szóló 99/1963. sz. törvény 88. cikke és a különös bírósági eljárásokról szóló 292/2013. sz. törvény egyes rendelkezései szabályoznak. Amennyiben egyes ügyek tekintetében a kizárólagos különös illetékességet alkalmazzák, az illetékességet nem lehet az alperes szerinti rendes bíróság vagy a választott bíróság alapján meghatározni.

Amennyiben az illetékességet a nemzeti jogszabályokkal szemben elsőbbséget élvező közvetlenül alkalmazandó uniós rendelet szabályozza (lásd a 44/2001. sz. rendelet egyes rendelkezéseit, amelyek nem csak a nemzetközi joghatóságot, de az illetékességet is szabályozzák), a cseh jog szerinti kizárólagos különös illetékességet nem lehet alkalmazni.

A polgári perrendtartásról szóló 99/1963. sz. törvény 88. cikke szerint a kizárólagos illetékességet elsősorban az alábbi esetekben kell alkalmazni: a házastársak közös vagyonának vagy más közös vagyontárgyainak rendezése, illetve a lakás, házasság felbontását követő közös használatának megszüntetése esetén – a házasság felbontásáról döntő bíróság rendelkezik illetékességgel

az ingatlanra vonatkozó jogokkal kapcsolatos eljárás (az eljárásnak közvetlenül az ingatlanra vonatkozó jogra kell irányulnia – ezek elsősorban a dologi vagy bérleti jogok) – az a bíróság rendelkezik illetékességgel, amelynek illetékességi területén az ingatlan fekszik, feltéve, hogy az eljárás nem a házastársak közös vagyonának vagy más közös vagyontárgyainak rendezésére, illetve a lakás, házasság felbontását követő közös használatának megszüntetésére irányul (amely eljárás tekintetében a házasság felbontásáról döntő bíróság rendelkezik illetékességgel – lásd fent)

hivatalos jóváhagyásra irányuló eljárásokkal kapcsolatos jogvita eldöntésére vonatkozó eljárás – a hivatalos jóváhagyásra irányuló eljárást lefolytató bíróság rendelkezik illetékességgel

A különös bírósági eljárásokról szóló 292/2013. sz. törvény különösen a következő eljárások tekintetében állapít meg különös illetékességet:

a házasság felbontására irányuló eljárás, a házasság létrejöttét megállapító eljárás és a házasság érvényességét vizsgáló eljárás – a 373. és 383. cikkeket szerint az a bíróság jár el, amelynek illetékességi területén a házastársak utolsó, Cseh Köztársaság lévő lakóhelye található, feltéve, hogy legalább az egyik házastárs e kerületben él; amennyiben nincs ilyen bíróság, aszerint a házastárs szerinti rendes bíróság rendelkezik illetékességgel, akivel szemben az eljárást megindították, ennek hiányában pedig az eljárást megindító házastárs szerinti rendes bíróság

hivatalos jóváhagyásra irányuló eljárás – a 98. cikk szerint az a bíróság jár el, amelynek illetékességi területén az elhunyt bejegyzett állandó lakóhelye, tartózkodási helye, az elhunyt ingatlana található vagy a halál bekövetkezett (e követelmények egymásnak alárendeltek)

a gyermek jogellenes külföldre vitelére vonatkozó ügyek (gyermek visszavitele) a 479. cikk szerint az a bíróság rendelkezik illetékességgel, amelynek illetékességi területén a gyermekek nemzetközi jogi védelmével foglalkozó iroda bejegyzett székhelye található – vagyis a brnói városi bíróság.

2.2.2.3 Maguk a felek kiköthetik-e olyan bíróság illetékességét, amely egyébként nem lenne illetékes?

A felek a polgári perrendtartásról szóló 99/1963. sz. törvény 89a. cikke szerint csak a vállalkozások közti, üzleti tevékenységből eredő jogviták esetén állapodhatnak meg a jogszabályban meghatározott illetékességtől eltérő illetékességben (úgynevezett illetékesség kiterjesztésére vonatkozó megállapodás), feltéve, hogy a polgári perrendtartásról szóló 99/1963. sz. törvény 88. cikke alapján az ügy tekintetében nem kerül sor a kizárólagos illetékesség meghatározására (lásd fent). Az illetékesség kiterjesztésére vonatkozó megállapodást írásba kell foglalni. Amennyiben a felperes a meghatározott bírósághoz nyújtja be követelését és a illetékesség kiterjesztésére vonatkozó megállapodásra hivatkozik, a megállapodás másolatát (hiteles formában – azaz lehetőleg az eredeti példány vagy hiteles másolat formájában) csatolnia kell a keresethez, bár a jelenleg hatályos jogszabályok ezt nem követelik meg.

3 Ha különös hatáskörű bíróság rendelkezik hatáskörrel, hogyan állapíthatom meg, hogy melyikhez kell fordulnom?

A Cseh Köztársaságban nincsenek különbíróságok (lásd az 1. kérdésre adott választ).

Utolsó frissítés: 27/08/2019

Ennek a lapnak a különböző nyelvi változatait az Európai Igazságügyi Hálózat tagállami kapcsolattartói tartják fenn. Az Európai Bizottság szolgálata készíti el a fordításokat a többi nyelvre. Előfordulhat, hogy az eredeti dokumentumon az illetékes tagállami hatóság által végzett változtatásokat a fordítások még nem tükrözik. Sem az Európai Igazságügyi Hálózat, sem a Bizottság nem vállal semmilyen felelősséget, illetve kötelezettséget az e dokumentumban közzétett vagy hivatkozott információk és adatok tekintetében. Az ezen oldalért felelős tagállam szerzői jogi szabályait a Jogi nyilatkozatban tekintheti meg.